

Politická geografie
Čtenářský deník

Téma 2: Geopolitika

1.
RIZIKOVÁ SPOLEČNOST
Na cestě k jiné moderně

Ulrich Beck

Obsah:

Autor rozdělil text do tří částí. V první kapitole se věnuje vysvětlení pojmu „světová riziková společnost“. Dokládá, že se ve světě vyskytuje celá řada rizik, která jsou nekontrolovatelná a často je ani nejsme schopni přesně popsat. Nelze tedy určit konkrétního činitele těchto rizik. Vysvětluje existenci tří různých os konfliktu ve „světové rizikové společnosti“. Jsou jimi osa ekologických konfliktů, globální finanční krize a hrozba globálních teroristických sítí. Přičemž tyto naznačené globální problémy jsou ve světě rozděleny nepravidelnou měrou. A dávají vzniknout společnému globálnímu zájmu. Zmiňuje, že globální problémy lze řešit pouze globálně a to vyžaduje kooperaci. Při řešení těchto konfliktů potom dochází ke vzniku dalších konfliktů, z důvodu odlišného vnímání globálního rizika.

Ve druhé kapitole se autor snaží popsat politiku světové rizikové společnosti v souvislosti se světovou teroristickou hrozbou. Nastiňuje šest poučení, která plynou z události 11. září. Zmiňuje, že tato událost přinesla pocit nekontrolovatelného rizika do společnosti, ale také umožnila sjednocení světa v boji proti globálnímu teroru skrze strach lidí z těchto rizik. Umožnila nové vnímání bezpečnosti – národní bezpečnost se stala mezinárodní spoluprací. A opět přinesla myšlenku, že stát má fungovat jako zajišťovatel bezpečnosti lidí. Ve třetím poučení autor kritizuje neoliberalismus a jeho názor, že ekonomika vytlačí politiku a sníží se role států. Čtvrté poučení se týká toho, že stát nemůže zajistit svoji bezpečnost sám, ale musí aplikovat nadnárodní spolupráci. Na závěr se autor věnuje myšlence jak civilizovat světovou rizikovou společnost – dle něj je potřeba nové ideje a to kosmopolitní stát, který se nebojí jinakosti.

Poslední kapitola textu pojednává o metodologii světové rizikové společnosti. Rozlišuje zde metodologický nacionalismus × metodologický kosmopolitismus.

Komentář:

Na úvod bych chtěla zmínit, že téměř celý text je stylisticky, jazykově, ale i po obsahové stránce velice těžko čitelný. A autor často v textu používá mnohá přirovnání a cizí termíny, které by měly být lépe vysvětleny. Toto dle mého názoru znesnadňuje pochopení celého textu. Především se autor zabývá hodnocením situace po událostech z 11. září, které velice otřásly světem a důsledky této události a její vliv na změnu moderního světa. Velice zdařile vykresluje poučení z těchto teroristických útoků. Kritizuje teorii neoliberalismu. Souhlasím s jeho názorem, že k zajištění bezpečnosti je třeba spolupráce celého světa. Autor přináší také možné řešení pro přežití světa do dalšího století, kterým je vznik kosmopolitního státu. Tento problém by zde měl být hlouběji nastíněn. Líbilo se mi porovnání světových rizik jako jsou terorismus, finanční a ekologické problémy. Autor mohl zmínit například i další problémy

jako jsou problémy hladu či nedostatku pitné vody apod. Zvláště zdařilá je část věnovaná terorismu, kterou se autor i nejpřesvědčivěji zabývá. Zaujal mě názor, že Bush posílil moc teroristů, tím, že veřejně uznal, že teroristé mají velkou moc ve světě a mohou poškodit USA.

Otázky:

Jak se lze neúčinněji bránit hrozbě terorismu?

Existují nějaká další důležitější globální rizika ve světové rizikové společnosti, které autor neuvěděl?

Je národní stát schopný sám čelit globálním rizikům ve světě?

2.

**POST-COLD WAR GEOPOLITICS: CONTRASTING SUPERPOWERS
IN A WORLD OF GLOBAL DANGERS**

Gearóid Ó Tuathail

Obsah:

Úvodní kapitola článku pojednává o napjatých vztazích mezi dvěma velmocemi (USA x Rusko) během studené války. Tyto vztahy byly určeny tím, že obě strany vlastnily nukleární zbraně a existovalo tu neustálé riziko jejich použití. Byla to pouze souhra náhod a štěstí, že tyto zbraně nebyly použity. Jinak by byl ohrožen celý svět. Autor zmiňuje, že i po konci studené války přetrvává nadále i v 21. století riziko zneužití zbraní hromadného ničení. Svět není o moc bezpečnější než dříve. Nejvíce znepokojující fakt je, že dnes už tyto zbraně nejsou zcela pod kontrolou státu, ale mohou být zneužity i jednotlivcem či skupinou. Navíc modernizace přinesla celou řadu obyčejných technologií, které jsou schopny přinést velké oběti na životech. Tento strach z použití nukleárních zbraní se stal základním rysem období po studené válce.

V další kapitole se autor zabývá vznikem geopolitiky ke konci 19. století a jejím významem a vývojem. Dle tradiční ortodoxní geopolitiky je geopolitika forma vědění a je upřednostňována nejvlivnějšími silami ve státě: koalice politiků, armádní instituce, obrana, výzkum – geopolitika je nástrojem mocných! Naproti tomu stojí směr kritická geopolitika, která neupřednostňuje vliv a mocné státy, ale snaží se využívat nadnárodní koalice mírových hnutí, aktivistů pro lidská práva a environmentálních organizací. Kritická geopolitika rozlišuje 4 koncepty k analýze historie geopolitiky: 1. koncept geopolitického uspořádání světa, 2. technicko-územní komplexy, 3. geopolitická ekonomie, 4. geopolitický diskurz.

V následující kapitole autor pojednává o situaci supervelmocí po skončení studené války. Porovnává ekonomickou vyspělost v USA a upozorňuje na úplně protikladný vývoj Ruska. Zatímco USA se stalo ekonomicky vyspělou zemí a vojenskou mocností, Rusko bylo poznamenáno ekonomickou krizí, která přinesla chudobu pro vysoké procento lidí. Autor zmiňuje, že přesto Rusko zůstalo supervelmocí v určitém slova smyslu. Především proto, že vlastnilo nukleární zbraně, které jsou schopny zničit celé USA. Autor mluví o USA jako „hypermocnosti“, kdežto Rusko je pro něj symbolem „demodernizace“. Rusko i USA podepsalo sice smlouvu na snížení jaderných zbraní, ale tato úmluva předpokládá, že oba státy jsou plně funkční. Rusko tento požadavek nespĺňuje a spíše jeho slabost představuje zdroj nukleárního nebezpečí. Problém představuje i výroba a skladování chemických a biologických zbraní, které představují hrozbu pro všechny, protože se šíří za hranice státu – neznají hranice.

V následující kapitole se hovoří o vytvoření nejistot, které jsou produktem modernizace – např. nukleární energie, nebezpečné chemikálie, genetické inženýrství, které nesou katastrofický potenciál – buď jsou ohroženy „normálními nehodami“ nebo teroristickými

útoky. V souvislosti s těmito podmínkami, ve kterých žijeme vznikl termín světová riziková společnost. Technovědecká modernizace a globalizace produkují globální nebezpečí, které nelze kontrolovat národními bezpečnostními institucemi. Bezpečnosti lze dosáhnout jen spoluprací na globální úrovni, protože rizika změnila svůj charakter. Ale ortodoxní geopolitický náhled tyto přístupy stále odmítá.

Komentář:

Článek byl velice zajímavý. Oceňuji, že se autor spíše věnoval konkrétnímu popisu událostí během a po skončení studené války než zdlouhavým teoriím. Zajímavou pasáží je ta věnující se nukleárním zbraním a případnému zneužití těchto zbraní a možným následkům. Autor spíše popisuje fakta, mohl se více věnovat jeho názoru na řešení těchto problémů.

Otázky:

Dojde v budoucnosti opět k bipolárnímu rozdělení světa?

Existuje dnes hrozba vzniku války, ve které budou použity nukleární zbraně i přesto, že jsou známy případné následky této války?